

Ongewone verhalen in de melkveehouderij

Kamelenmelker Frank Smits is de enige in Europa

Tekst en beeld: Hilde De Wachter

De ouders van Frank Smits waren geen melkveehouders, geen landbouwers zelfs. Niet evident om dan na een opleiding agrarische bedrijfskunde aan de hogeschool HAS in 's Hertogenbosch een landbouwbedrijf te starten. "Dan ga ik maar kamelen melken", dacht Smits.

De kamelen buiten zetten is een ware attractie voor de bezoekers.

Daarmee is hij de eerste en tot nog toe ook de enige officiële kamelenmelker in Europa. Samen met zijn vriendin Dorieke en zijn twee kinderen woont hij in Berlicum, een plaats in de buurt van 's Hertogenbosch.

Kameel op kamers

Al tijdens zijn opleiding kocht Smits drie drachtige kamelen en stalde deze in de buurt van zijn studentenkamer in 's Hertogenbosch. Hij deed in het kader van zijn studies ook een onderzoek naar de commerciële mogelijkheden van de kamelenmelkerij in Nederland. Dat gebeurde naar aanleiding van gegevens van de FAO, de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties, die stelt dat kamelenmelk één van de gezondste dierlijke melksoorten is.

Kamelen zijn erg lieve maar ook lompe en eigenwijze dieren. Een gerichte trap van een onzeker dier, kan hard aankomen.

De eerste dieren van Smits waren afkomstig van de Canarische Eilanden. Ze kwamen in 2006 per boot in Spanje aan waarna ze over de weg naar Nederland getransporteerd werden. In 2007 werden de eerste kalfjes geboren en kon Smits beginnen te melken.

In 2010 verhuisde de kamelenmelkerij naar de huidige locatie in Berlicum. Daar kocht Smits een bestaand melkveebedrijf, renoveerde een aantal gebouwen en bouwde een nieuwe stal. In 2014 kwam er een cafetaria en restaurant bij. Recent bouwde het bedrijf een tweede stal. Die staat momenteel leeg maar zal door de gestage uitbreiding van het bedrijf gaandeweg in gebruik genomen worden.

Tabel 1: Samenstelling kamelenmelk

Eiwit (g/100g)	2,55
Vet: (g/100g)	3,4
Onverzadigde vetzuren	43%
Lactose (g/100g)	4,3
Mineralen(g/100g)	0,9
Energie	68,6 kcal/100g

De kamelen krijgen overwegend kuilgras en stro te eten.

Vergunningen krijgen voor de kamelenmelkerij was niet eenvoudig. "Kamelen waren niet ingedeeld als productiedier in Nederland", legt Smits uit. "We moesten dus een ontheffing aanvragen bij de Raad voor Dierenangelegenheden. Daar is wel wat tijd overheen gegaan voor alle vergunningen er waren. Maar dat is normaal bij nieuwe activiteiten."

Aangepaste melkmachine

Smits melkt de kamelen met een aangepaste melkmachine voor melkkoeien. Ook de melkstand is aangepast aan de omstandigheden. Kamelen hebben natuurlijk andere afmetingen dan koeien en de kalfjes moeten bij de moeder voordrinken aan het begin van de melkbeurt, anders geven de kamelen geen melk. Nadat de kalfjes gedronken hebben, worden ze van de uier gehaald. Dan kan de kameel gemolken worden. Na de melkbeurt gaan de kleintjes terug aan de uier.

Een kameel geeft zo'n twee tot drie liter per melkbeurt. Smits melkt zijn dertig kamelen twee keer per dag. Een liter kamelenmelk kost 8 euro. Het bedrijf telt momenteel 102 dieren, kalfjes en jongvee inbegrepen. Een vrouwelijke kameel draagt zo'n 13 maanden en geeft gemiddeld een jaar lang melk. Zo lang drinken de kalfjes dus ook mee. Omdat er geen KI voor kamelen bestaat, loopt het mannelijke dier gewoon tussen de vrouwelijke kamelen. "Hij moet zijn werk doen", lacht Smits. "Met de vrouwtjes bouwen we ons bedrijf verder uit. Ze zijn vruchtbaar wanneer ze drie à vier

Van vocht houden de kamelen absoluut niet. Gaat het regenen, dan willen ze meteen weer naar de stal.

jaar oud zijn en je kunt ze ongeveer tot hun 25e melken. Dan hebben ze zo'n acht kalfjes voortgebracht. De mannetjes verkopen we aan een handelaar en deze gaan naar de fokkerij. Kamelenvlees wordt trouwens wel gegeten maar je mag in Nederland geen kamelen slachten. Om de vier jaar wisselen we een mannetje uit met andere kamelenhouderijen in Europa. Recent brachten wij er eentje naar een bedrijf dat ritjes met kamelen maakt in Zwitserland. Van hen kregen we er ook eentje terug. Zo blijft de kudde genetisch gezond." Met de nieuwe stal kan Smits zijn bedrijf laten groeien naar zo'n 200 dieren, waarvan hij er dan 40 tot 50 kan melken.

Tabel 2: Mineralen		Vitamines	
Na (mg%)	36	Thiamine (mg%)	0,03
K (mg%)	60	Riboflavine (mg%)	0,04
Ca (mg%)	132	B6 (mg%)	0,05
Mg (mg%)	16	B12 (mg%)	0,0002
Zn (mg%)	0,4	B3 (mg%)	0,046
Fe (mg%)	0,04	B5 (mg%)	0,09
Cu (mg%)	0,02	Vitamine E (mg%)	0,027
Mn (mg%)	0,02	Vitamine C (mg%)	3,6
P (mg%)	58	Vitamine A (I.U)	129,1
Cl (mg%)	0,16	Caroteen (mg%)	0,029

Kamelenmelk bevat geen β -lactoglobuline

Wereldwijde afzet

In de boerderijwinkel in Berlicum kun je dagelijks terecht voor verse kamelenmelk en afgeleide producten zoals melkpoeder, capsules en hygiëneproducten op basis van kamelenmelk. Smits verkoopt echter vooral aan groothandelaars die de melk verder verdelen naar hun klanten, vooral particulieren. Ook de verwerking besteedt hij uit. "Ons werk is kamelen melken en daar hebben we onze handen vol aan", verduidelijkt hij. De kamelenmelk uit Berlicum vindt zijn weg in heel Europa: in het Verenigd Koninkrijk, België, Duitsland, Oostenrijk en Zweden bijvoorbeeld. "Er zijn nog wel mensen in Europa die kamelen houden, maar wij zijn de enige commerciële kamelenmelkerij", zegt Smits trots. Buiten Europa is kamelen melken heel gewoon.

Kameel is eigenlijk dromedaris

Tijdens het bezoek aan het bedrijf van Smits valt het meteen op: deze dieren hebben maar één bult in plaats van twee. Het zijn dus dromedarissen. "Het Nederlands is één van de weinige talen waarin twee woorden bestaan voor deze diersoort", legt Smits uit. "De dromedaris is het dier met één bult, de kameel met twee bulten. Maar in de rest van de wereld spreekt men over 'camels'. Daarom hebben wij het ook bij kamelen gehouden." Kamelen zijn zachtmoedige vriendelijke dieren. Ze zijn intelligent en hebben een goed geheugen. Het heeft geen zin ze hard aan te pakken want dat onthouden ze. Tijdens het melken moet het rustig zijn in de stal. En ze houden niet van nat. Dat konden we tijdens ons bezoek zelf vaststellen. De kamelen werden buiten in de wei gezet maar na een stevige bui stonden ze snel weer binnen.

In de bestaande stal staan zo'n 30 melkkamelen en hun kalfjes. De melkstand staat ook in deze stal.

Frank Smits geeft zelf de rondleidingen tijdens de kamelensafari. Daar nemen gemiddeld zo'n 80 mensen aan deel. De kinderen mogen plaatsnemen op een kameel.

"We hebben weinig gezondheidsproblemen met de dieren", zegt Smits. "Maar van vocht houden ze echt niet. Dus zetten we ze bij regenweer en wanneer de wei te nat is, gewoon weer binnen." De dieren krijgen een dikke vacht in de winter. Hoewel de vacht van goede kwaliteit is, commercialiseert het bedrijf deze activiteit niet. "Maar je mag in de rui altijd wol komen rapen hoor", grapt Smits. De dieren krijgen zo'n 25 kg kuilgras en stro per dag te eten. De lacterende dieren en de kalfjes eten daarbij nog twee soorten brokken, een eiwitrijke en een calciumrijke, die speciaal voor hen gemaakt worden bij ABZ Diervoeding. Het verse gras tijdens de weidegang eten ze wel, maar ze halen er weinig voedingsstoffen uit. Het bedrijf heeft zo'n 6 hectare weides en koopt alle kuilgras en stro in. "In hun natuurlijke omgeving eten ze doornige struiken, cactussen enzoverder. Die samenstelling moeten we dus zien te benaderen met wat we ze hier kunnen geven. Je ziet aan hun bult, waarin ze hun vetreserve opslaan, dat ze meer dan genoeg te eten krijgen", lacht Smits.

Kamelensafari's en kinderfeestjes

Alles op het bedrijf staat in het teken van de kamelen. Maar het bedrijf doet veel meer dan kamelen melken. Smits zag duidelijk de kansen om de activiteiten ook toeristisch uit te werken. Zo kun je er deelnemen aan kamelensafari's waarbij Frank zelf de rondleiding geeft, kinderfeestjes organiseren, individueel het bedrijf bezoeken via de Discovery Tour. Smits heeft een bed & breakfast en als bedrijf kun je er eveneens terecht voor vergaderingen en lunch. De nieuwe stal is een 'symbiotische stal' en heeft als doel een volledig educatief en speels traject te integreren zodat mens en kameel er in symbiose kunnen leven. Via een crowdfunding project haalde het bedrijf zo'n 7.000 euro op om het educatieve traject vorm te kunnen geven.

Die aanpak werpt duidelijk zijn vruchten af. Tijdens ons bezoek in augustus namen er zo'n 100 mensen deel aan de kamelensafari.

Meer info via www.kamelenmelk.nl en www.oasismilk.com

